

Preek 1 Koningen 19:1-18

Broeders en zusters,

In de brief van Jakobus lezen we in het 5^e hoofdstuk dat *“Elia slechts een mens was zoals wij”*. Maar als je het leven van Elia bekijkt zullen we dat waarschijnlijk niet zo gauw zeggen. Want zo gewoontjes is het ook weer niet als iemand een gebed bidt dat het stopt met regenen, en het regent vervolgens drie jaar lang niet meer. En hij bidt opnieuw en het begint weer te regenen. *“Elia was slechts een mens zoals wij”*. Nou en wat dan als Elia onderdak krijgt bij die weduwe van Sarefat, en de zoon van de vrouw sterft, dat dan die jongen op het gebed van Elia uit de dood terugkeert en weer leeft. *“Elia was slechts een mens zoals wij”*. Ik durf dat al helemaal niet zo gauw te zeggen als je kijkt naar die gebeurtenis met de Baälpriesters op de Karmel. Wat een indrukwekkend gebeuren. Die priesters maken de hele dag door een geweldig spektakel om Baäl in actie te krijgen maar er gebeurt niks. En dan Elia...., hij spreekt een eenvoudig gebed: *Here God van Abraham, Izaäk en Jakob, nu mag bekend worden dat u God bent in Israël en dat ik uw knecht ben.....(18:36)* en het vuur schoot uit de hemel en verteerde het brandoffer, het hout en de stenen van het altaar. Vervolgens wierp het hele volk zich plat op z'n gezicht en zei: *De HERE, die is God, de HERE die is God!* Onder de leiding van Elia vond er, zou je zo zeggen, een opwekking plaats. Mensen komen tot bekering en met het kwaad wordt afgerekend.

Deze gebeurtenissen maken toch dat je onder de indruk komt van deze grote profeet. Wat een krachtpatser, wat een vertrouwen ook in God dat God doet wat Hij zegt. Je moet toch wel heel zeker zijn van je zaak als je die droogte aankondigt, als je bidt om de terugkeer uit de dood van die jongen in Sarefat, en helemaal als je ziet hoe Elia de spot drijft met de Baälpriesters en vervolgens een eenvoudig gebed uitspreekt in het vast vertrouwen dat God zal doen wat hij vraagt.

Nu mag dat wel waar zijn, maar toch zien we vandaag in ons tekstgedeelte toch minder die krachtpatser en juist veel meer een kwetsbaar mens.

Want toen koningin Izebel hoorde van haar man Achab, de koning van Israel, wat er gebeurt was, reageert ze furieus. Ze stuurt een bode naar Elia, met de mededeling dat Elia binnen een etmaal zal delen in het lot van de Baälpriesters, die in opdracht

van Elia ter dood zijn gebracht. En dan slaat de angst Elia om het hart. Diezelfde dappere Elia, die het opnam tegen de Baälpriesters, vlucht nu voor één vrouw.

Nu was die Izebel natuurlijk niet de eerste de beste. Zij was de dochter van de koning van de Sidoniërs en de vrouw van Achab, koning van de tien stammen van Israel. Een vrouw met een sterk karakter, die door haar goddeloosheid en wreedheid een slechte invloed had op haar man. Zij bevorderde de Baälsdienst in Israel. Achab bouwde een tempel voor die afgod in Samaria. Izebel heeft geprobeert de profeten van de Here God uit te roeien in het land. Door haar toedoen kwamen er 450 profeten van Baäl en 400 profeten van de Asjéra, die door haar werden onderhouden. En toen Achab eens, als een verwend jongetje, zijn zinnen had gezet op de wijngaard van zijn buurman Naboth, heeft Izebel haar macht als koningin misbruikt om Naboth om het leven te brengen, zodat de wijngaard in het bezit van Achab kwam.

Voor deze wrede vrouw, vlucht Elia. Hij wist natuurlijk wel dat Izebel als ze de kans had haar dreigementen te uitvoeren zou brengen. Nu zijn er bij het 3^e vers wat verschillen in vertalingen. In onze bijbel staat 'toen hij dat had vernomen'. Maar letterlijk staat er 'toen hij dat zag (SV/HSV)'. Maar dat past niet goed in de context. Elia zag niets, hij hoorde alleen maar wat. Omdat het Hebreeuws geen klinkers schrijft, maar alleen medeklinkers, kan het ook zijn dat er een ander woord staat, wat 'hij werd bang' betekent. De NBV heeft voor deze vertaling gekozen. Volgens mijn Studiebijbel past deze vertaling wat beter bij de context van het verhaal. Elia werd bang toen hij hoorde dat Izebel hem naar het leven stond. Hij vlucht weg uit het tienstammenrijk Israel, waar Achab koning is, naar Berseba, aan de uiterste zuidgrens van Juda, het tweestammenrijk. Daar in Berseba laat Elia zijn knecht achter en reist alleen verder richting Horeb, waar Elia de Here God zal ontmoeten. Die ontmoeting is een zaak tussen hem en God, vandaar dat de knecht achterbleef. Net als ooit Abram, toen hij Izaak ging offeren, zijn knecht de opdracht gaf om achter te blijven, geeft Elia zijn knecht de opdracht achter te blijven en reist hij alleen verder naar Horeb. De berg Horeb is dezelfde berg als de berg Sinaï. De berg waar ooit Mozes werd geroepen voor zijn taak bij de brandende braamstruik. Maar ook de berg waar Mozes de stenen tafelen ontving, en waar de Here God tot Mozes sprak.

Die berg is het reisdoel. Maar als Elia één dagreis heeft afgelegd, gaat hij zitten onder een bremstuik en dan wordt hij depressief: *het is genoeg! Neem nu HERE, mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn vaderen.* Als we nu zeggen dat Elia slechts een mens was zoals wij, dan hebben we daar nu minder moeite mee. Die krachtpatser Elia staat wat ver van ons af, maar in deze vluchtende, kwetsbare man, zittend onder een struikje in de woestijn kunnen we ons beter verplaatsen. Wie zou niet bang zijn, als z'n leven in gevaar was? Maar gelukkig is de bijbel eerlijk en realistisch genoeg om beide situaties te vertellen. Stel je voor dat de bijbel vol stond met succesvolle gelovige mensen zonder te vertellen van hun zwakke momenten. Dan durven we er toch zo wat niet meer aan te beginnen? Daar voldoen we nooit aan. Wie eerlijk in de spiegel kijkt weet best dat 'ie niet zo'n supergelovige is. Persoonlijk vind ik dit één van de sterkste argumenten voor de goddelijke inspiratie van de bijbel. Als wij mensen de bijbel verzonnen hadden, dan werden de successen verteld en het menselijk falen verzwegen. Net als de geschiedschrijvingen van koningen altijd de successen vertellen, het liefst overdreven, maar de nederlagen blijven achterwege. Maar de bijbel is heel eerlijk. Noach die luisterde naar Gods stem en de ark bouwde, lag later dronken in z'n tent. Abraham, die gehoorzaam aan God op weg ging naar het beloofde land, heeft later een potje staan liegen over Sarah. Jakob, de stamvader van de twaalf stammen van Israel, bedroog zijn vader, zijn broer en zijn schoonvader. De profeet Jona was ongehoorzaam aan Gods opdracht om naar Nineve te gaan. Petrus verloochende de Here Jezus. Paulus maakt ruzie met Barnabas. En nu ontmoeten we Elia, door God op een geweldige manier gebruikt, die nu het leven moe en depressief is. Een gewoon mens, gelukkig maar.

En God weet dat. Hij weet maar al te goed dat we uit onszelf niet van die geloofshelden zijn – en dat hoeft ook niet. Maar dan, als Elia van ellende in slaap valt, wordt hij gewekt door een engel. Persoonlijk denk ik dat er hier een stukje verborgen humor in de bijbel zit. Elia wilde niet meer leven, hij verlangde te sterven. Zo viel hij in slaap, misschien wel met de verwachting niet meer wakker te worden hier op aarde. En dan, als hij z'n ogen weer op slaat, staat er in eens een engel voor z'n neus. Wat zal Elia gedacht hebben? God heeft m'n gebed gehoord. Ik ben bij God en wordt gevoed door een engel.

Maar dan blijken de zaken toch anders te liggen. De engel spoort Elia wel aan te eten, *Kom op, Elia, eet wat, je hebt nog een hele reis te gaan.* Maar die reis daar had

hij niet meer op gerekend. Niks relaxen languit op je rug in het gras met een engel als butler. Hij moet op weg gaan. God komt niet tegemoet aan de wens van Elia te sterven maar Hij spoort hem aan om te eten en zodoende op krachten te komen voor de reis. Op zich natuurlijk wel mooi, hè, hoe de Here God heel persoonlijk bij mensen betrokken is. De depressieve Elia wordt bemoedigd door een engel. Nu is de verschijning van een engel vrij uitzonderlijk vermoed ik. Alhoewel, ik heb thuis een boekje waarin mensen vertellen van wonderlijke situaties en wonderlijke ontmoetingen, en al lezend kom je toch wel tot de overtuiging dat er meer mensen een engel ontmoet hebben dan wij misschien vermoeden. Maar behalve engelen schakelt God ook vaak z'n kinderen in. Ik heb al zoveel getuigenissen gehoord van mensen die op het juiste moment een bemoedigend telefoontje of bezoekje kregen van een broeder of zuster, dat kan gewoon niet toevallig wezen.

Dit keer kwam er dus een engel. En tot twee maal toe at en dronk Elia van wat de engel hem had voorgezet. Hij wordt er zodanig door versterkt dat hij gedurende veertig dagen en veertig nachten door de woestijn kan trekken op weg naar Horeb. Net als ook later de Here Jezus veertig dagen en veertig nachten in de woestijn was. Maar ook herinneren deze veertig dagen aan de veertig jaren die het volk Israel in de woestijn was. Elia legt als het ware de veertigjarige tocht die het volk Israel maakte vanaf de Horeb naar het Beloofde Land in omgekeerde richting af. Hij gaat terug naar de berg van God, waar ooit de grondslag is gelegd voor Gods omgang met Zijn volk.

Toen Elia op de Horeb aankwam overnachtte hij in een spelonk. Er wordt wel beweerd dat dit dezelfde spelonk is als de rotsspleet waar Mozes instond toen de Here God aan Mozes voorbij ging, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. Maar zelfs daar, verborgen in die rotsspleet weet God hem te vinden. *Wat doe je hier Elia?* Elia uit zijn klacht: *ik heb me met volle overgave ingezet voor de HEER de God van de hemelse machten, maar de Israelieten hebben uw verbond verlaten, uw altaren verwoest en uw profeten gedood. Ik ben als enige overgebleven en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien....* De inhoud van Elia's klacht laat zien dat Izebels dreigende woorden hun uitwerking niet hebben gemist. Bij Elia lijkt de gedachte post gevat te hebben dat zelfs de indrukwekkende gebeurtenissen op de Karmel geen wezenlijk effect hebben gehad. Elia klaagt. En al ziet hij de dingen niet meer in het juiste perspectief. Hij mag klagen. Dat mag bij God, klagen. Er staat zelfs een heel

bijbelboek Klaagliederen in de bijbel. Sommige gelovigen denken dat ze al hun lijden en verdriet in stilte moeten ondergaan. Zij denken zelfs dat klagen hetzelfde is als mopperen op God. Maar dat is niet zo. Zelfs de Here Jezus riep aan het kruis 'waarom hebt U mij verlaten'? 'Niet klagen maar dragen' zeggen wij wel. Maar wat dan als je alle reden hebt om te klagen. Dan móet je gewoon klagen. Klagen geeft je ruimte. En het kunnen en mogen uiten van zijn klacht is voor Elia het begin van een nieuwe weg. Zo krijgt Elia de ruimte om naar buiten te treden en zich open te stellen voor God. En dan laat God zich aan Elia kennen.

'Daar kwam de Here voorbij, en er gaat een grote, krachtige windvlaag voor Hem uit die rotsen verbrijzelt. En in de wind was de Here niet. En een aardbeving, en in de aardbeving was de Here niet. En een vuur, en daarin was de Here niet.' De uitleg die vaak klinkt is dat deze drie elementen niets met God te maken hebben. Dat is God niet, is dan de verklaring. God is niet te vinden in de natuurelementen die ons angst aanjagen, zoals de primitieve afgoden: Donar die z'n bliksem door de hemel smijt, Neptunes die het water van de zee laat golven, Baäl die voor de vruchtbaarheid staat. En natuurlijk is God niet zó God..., angstaanjagend. Maar we moeten goed lezen: daar kwam de Heer voorbij, en wind, aardbeving en vuur gaan voor Hem uit. En als we onze bijbelkennis nagaan, dan weten we dat toch ook wel? Als Israël door de Schelfzee trekt, doet God toch ook door middel van een geweldige wind de zee in tweeën splijten zodat het volk kan doortrekken. En op de berg Sinaï als Mozes de Tien woorden ontvangt is er ook sprake van een geweldige aardbeving en van God die in vuur neerdaalt. Momenten van bevrijding: van de Egyptenaren, 10 woorden om in vrijheid te leven. Toen heeft God zich laten kennen, als Bevrijder, in wind en aardbeving en vuur. Drie tekenen van bevrijding die nu als een heraut voor God uitgaan. Nee, daarin is God nú niet, want de bevrijding hoeft niet opnieuw bewezen te worden, dat hebben wind en aardbeving en vuur al laten zien, eens en voorgoed. Dat God een God van bevrijding is.

God verschijnt aan Elia in het gefluister van een zachte bries, of zoals een andere vertaling zegt: in een stem van verfijnde stilte. 'Sound of silence', stilte zoals je die in een donkere nacht in de natuur kunt voelen, of in een grote kathedraal ervaart als je er alleen bent, stilte die je omringt en draagt, overweldigt. Geen leegheid, maar een gevulde stilte, een geheim niet in woorden uit te drukken. Uit eerbied slaat Elia zijn mantel voor zijn gezicht. Gods majesteit is zo overweldigend dat een mens die niet

kan verdragen. Daarom bedekte de Here ooit Mozes' gezicht toen Hij aan hem verscheen. En daarom viel Johannes als dood neer toen de Heer aan hem op Patmos verscheen.

Opnieuw kwam de stem van God: *wat doe je hier, Elia?* En opnieuw herhaalt Elia zijn klacht. Zelfs deze indrukwekkende verschijning van God plaatst Elia's klacht nog niet in een ander perspectief. Hij leeft nog steeds met het gevoel dat zijn optreden zinloos is geweest.

Maar God gaat niet met de profeet in discussie. In plaats daarvan geeft Hij Elia een nieuwe opdracht. Elia heeft niet afgedaan als profeet! Elia moet drie personen zalven: Hazaël als koning over Aram, Jehu als koning over Israel, en Elisa als profeet en opvolger van Elia zelf. Tezamen zullen deze drie het oordeel voltrekken over degenen die Israel hebben aangezet tot afgoderij. Achab en Izebel zullen hun straf niet ontlopen. Zo zal de definitieve overwinning over Baäl alsnog behaald worden.

Elia mag weten dat anderen het van hem gaan overnemen. De situatie is niet zo somber als hij dacht. Er zijn nog 7000 mensen in Israel die hun knieën niet hebben gebogen voor Baäl. Niet Baäl, maar God heeft het laatste woord. God gaat het recht herstellen.

Een bijzondere geschiedenis, maar ook een leerzame geschiedenis. We hebben net al gezegd dat deze geschiedenis ons leert dat klagen bij God niet verboden is. Juist het klagen van Elia gaf hem ruimte om open te staan voor God.

Maar er is ook nog een andere les. Elia was in de veronderstelling dat het er geestelijk niet best voor stond in Israel. Alle profeten dood, niemand die de Here God meer dient. Soms proef ik die teleurstelling ook wel eens onder oudere broeders en zusters. Er is niets meer over van die mooie gemeente van vroeger. Alles is anders. Een andere geloofsbeleving, een andere vorm van kerk zijn. Wat is er nog over. Ook voor die klacht is er ruimte bij God. U mag die dingen zeggen. Maar misschien mogen we dan ook van deze geschiedenis leren en bemoedigd worden dat er ook vandaag opvolgers zijn die doorgaan met de verkondiging van het Evangelie. Zoals Elisa het werk van Elia voortzette, zo zullen zij het werk in de gemeente voortzetten. En net als er in Elia's tijd nog 7000 waren die hun knieën niet gebogen hebben voor

Baäl, zijn er ook vandaag goddank velen – ook jonge mensen - die hun knieën wèl buigen voor Jezus Christus.

God is trouw. Hij gaat door met zijn werk. Hij gaat door met zijn kerk. Moeten we nooit vergeten dat het ZIJN kerk is, en niet onze kerk. Wat voor Israel in de dagen van Elia geldt, geldt ook voor de gemeente, God laat niet los wat Hij begon. Straks als Jezus terugkomt zal er een Bruidsgemeente zijn die Hem tegemoet gaat in de lucht. Net als Elia trouwens. Ook hij ging de Heer tegemoet in de lucht.

Elia, slechts een mens zoals wij. Een bijzondere dienstknecht, die het soms gewoon even niet zag zitten. En God gaf geen verklaring, maar liet zien wie Hij is. Dat mogen wij ook steeds weer doen bij elkaar. Als iemand het even niet meer ziet zitten, vertellen van de liefde van God, die zichtbaar is geworden in Jezus, de gekruisigde, de opgestane en de komende.

Elia, jongen, het komt goed.... Broeders en zusters, het komt goed...Omdat God God is en geen mens zoals Elia, en geen mens zoals wij.

Amen.

Mei 2011

G.P. Hartkamp

Wapenveld